

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. Feltámadott az Ur! Dicsőfi József. — Tárca. Nagyszombat éjszakáján. Szaboleska Mihály. — Erdőd és Szatmárhegy. Papolezi Károly. — Közügyeink. Állítsunk lelkesi segélyegyesületeket. Győry Lajos. — Vallásitanításunk a községi és állami iskolákban. Gergely Károly. — Külföld. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta.

Feltámadott az Ur!

Még az évszakok is oly felségesen festik nagy ünnepeink jelentőségét! „Nincsen beszédök nekik, mégis meghallattatik az ő szavok.“

Zord tél ködös napjaira esik a karácson: zordon tél a szívekben, sötét tudatlanság a lelkekben fogadta egykoron az ember ama Fiának bölcsőjét, ki Isten szeretetéből és szeretetével jött s ki e világ világossága volt. „Az övéi közé jöve és az övéi ötet be nem vevék.“ „E világ ötet meg nem ösmeré“ s „nem vala neki hely e földön, holott fejét lehajtaná“, csak ott a kereszten!

Verőfényes napokban ünnepeljük a pünkösztöt, midőn a nap égő ajkú sугaraival csókolgatja a viruló természet rózsás arcját. Óh! e sугarak úgy emlékeztetnek minket ama „tüzes nyelvekre“, mint az olykor-olykor épen a Szentlélek kitöltetésének ünnepén felkerekedő viharok ama „sebésen zúgó szélnek zendülésére“!

Egy ünnepi triászban élünk most. A nagypéntek a küzdelemnek és halálnak, a nagyszombat a síri nyugalomnak s a húsvét az életnek ünnepe! E hármás eseményt ünnepeli a természet is. Meghalt a tél — és eltemettetett. Egy kevés ideig még nagyszombati síri nyugalmat ünnepel a növények serege, hogy aztán felébredjen, feltámadjon húsvétra: kies, virágos tavaszra, életre! „Mely nagyok a te cselekedeteid, seregeknek Ura! ha a Te lelkedet kibocsátod, megújítod a földnek színét!“

Óh tanuljatok ez ünnepi triásztól! Tanuljatok a nagypéntektől szenvedni itt e siralom-völgyben, de szenvedni

Istennel, az Ő szerelmében, az Ő szent akaratán való megnyugovással, így és csak így leszen a tiétek még a halálban is a diadalmi pálma. E pálma az életnek pálmája, hisz erre tanít Ő, ki az első nagypénteken meghalt az életre: „a ki én bennem hiszen, ha meghal is, él!“

Tanuljatok a nagyszombattól is! E napon menjete ki ama gyászfátyolos kertbe, hol szerelmeseitek csöndesen alusznak. Ama derengő félhomályos tavaszi fény, mely a sírhantok felett lebeg, úgy hasonlít ama fényes ködhöz, mely az Urat és tanítványait körülvevé a hegyi megdicsőülés alkalmával! . . .

Igen, vigasztaló, fényes köd mosolyog drága sírjaink felett amaz első nagyszombat óta. Nagy nap, nagy ünnep ez! Az, kiről maga az ég tett bizonyosságot: „ez az én szerelmes Fiam!“; az, ki Atyjával, az örök Istennel a legbensőbb viszonyban áll, kinek élete vagy on ő magában, miképen az Atyának; az az Isten Fia, „ki mindeneknek felette örökké áldandó Isten“, — e napon aludta síri álmát nyomorúlt földünkben . . . s isteni szendergésével megszentelte a sírok padmalát! Koporsóban ünnepelte szombatját; szombatot ünnepelt Ő is, a világ ujjáteremtője, mint a hogy szombatot ünnepelt a világteremtő Isten! . . . Néma halottak, nekünk koporsóban is szerelmeseink! ti, kik amaz isteni halott szerelmében éltetek és haltatok meg — sírookban is az Ő szent szerelmében nyúgosztok. Követni fogunk titeket mi is, — hajh! ez az élet útja! Ti boldogok vagytok: már ünnepelitek a sírok nagy szombatját s közelebb vagytok a húsvét reggeléhez. Boldogok vagytok, mert „feltámadott az Ur!“

„Feltámadott bizony ny a l.“ Erről tesznek bizonyosságot az apostolok s több mint 500 atyafiak s ezt énekeli minden igaz követője a Feltámadottnak. E történeti tény nélkül talány az Ur élete és személyisége és talány az egész keresztyén egyház. A Feltámadott maga hirdeti, maga predikálja fennhangon, hogy Ő csakugyan az volt,

kinek tartatni kívánt: az emberiséget szerető mérhetlen kegyelmű Istennek örök Fia. „A sírjáról elgördített kő megváltói munkájának zárköve, hitünknek szegletköve s Isten egyházának alapköve, mely előtt Babylonnak minden bástyái összeomolnak s a melyen a pokol kapui sem vesznek diadalmat!”

Ám kételkedjete ti, kik nem ismeritek, avagy félre ismeritek Őt; s beszéljete akármit ti, kik meg sem akarjátok ismerni Őt: mi hiszünk Ő benne, az Ő személyiségében és életében, mert tudjuk, kinek és miért adtunk hitelt, s mert minket csak e hit emel fel s csak e hit boldogít. Mi előttünk többet nyom a latban a szemtanúk és kortársak biznyságtétele, mint a ti tudákos okoskodásaitok és ábrándjaitok! Mi előttünk ha egy sor evangyéliomi történeti feljegyzés nem heverne is, templomaink érzéketlen rideg kövei predikálnák, kiáltanák az ígét: „feltámadott az Úr, feltámadott bizonynyal!” A keresztyén egyház látára, melynek annyit, — mindent köszön a mívelt emberiség s a mely nehéz küzdelmei között oly sok vért izadott, vajha elszégyelnék már magukat „a tudás emberei” régi rozsdás fegyvereikkel: a tanítványok ámitók, tehát csalók és elámitottak, tehát rajongók valának. Óh! kérdezzéte meg a történetet: gaz csalók és esztelen rajongók alkottak-e valaha valami maradandót, nagyot és dicsőt?!

Ti, kik ismeritek ez életet s jól tudjátok, hogy az nem adja meg korántsem azt a békességet, a mely után szívünk vágyik s eped, tanulsággal ünnepeljete mindenkor e nagy ünnepi triászt! A nagypéntek maga a földi élet: küzdelem, szenvedés és halál; a nagyszombat a csöndes síri álm, — s a húsvét ama szebb élet reggele! Küzdjete híven, haljate híven s pihenjete nyugodtan s édes reménységgel a sírban; s aztán serkenjete fel vidáman ama nagy hajnalon, mert feltámadt az Úr, feltámadott bizonynyal s ekként imádkozik örök Atyjához szüntelen: „Atyám! a kiket nékem adtál, akarom, hogy a hol én vagyok, azok is én velem légyenek!”

Dicsőfi József.

T á r c z a.

Nagyszombat éjszakáján.

Az óra már az éjfél meghaladta,
S még fent virrasztok, némán, hallgatag.
Ott kint az ég kétes homályba vész el,
Felhő gomolyg át a felhő alatt,
Vívódva, mint a lélek' gondolatja,
Kin kétkezés lidérez-nyomása ül,
S míg önmagával száll szörnyű tusába,
Szárnyára éjek éjje nehezül.

Magam vagyok; fejem kezemre hajtva,
Bús tépelődés bántja lelkemet;

Szomjúhozom egy csepp vígasztalásra,
És — tengeréből innom nem lehet!
Elöttem a szentkönyv, ez élő vízfej,
S fásult közönynyel nézem habjait . . .
Hajh! . . . a mivel merítenem lehetne,
Törött kehely csak, szívemben a hit!

Ott álltam én a főpap kapujába,
Elnéztem a Golgothán a halált,
S a gúnykacaj a tömeg ajakáról,
Mint mérgezett nyil, szívemen talált.
Magas erénynek hát ez itt a díja?
Hát itt örökre ez a kép kísért?
Csak a kereszt a mennybe mutató fa?
Hiszünk, reménylünk: festett semmiért?

S kétségbeesve azokhoz szegődöm,
Kik őrzik a szent síron a követ;
S erősítik gögös, szennyes szavakkal,
A kétkezésben ingó szívöket!
Fáradt fejem a köre ott lehajtom . . .
S míg bámulom a tisztuló eget:
Kétségbe vont, csodás varázslatával
A szent-hajnal megüti lelkemet!

S érzem, a föld hogy összerzég alattam,
Mint nagy gyönyör terhe alatt a szív,
Fázó lelkem mélységes látomása,
Magszégényítve, imádkozni hív!
Kép kel, magasztos, kép után előttem,
S miként ha nagy, mély titkot hallanék:
Körülöttem győzelmi dalba olvad,
Ujjongva a teremtet összeség!

És hull reám csodálatos melegség,
Lebűvölően a szívet, velőt . . .
És arczzal ott a földre leborúlok
A nyitott sír, a nyitott menny előtt.
A fölkelő nap ott talál a porba,
Dicsérve Téged, — hosszan, végtelen,
— Kié a halál és kié az élet, —
Én jó Atyám, én édes Istenem!

Szabolcska Mihály.

Adalékok Erdőd és Szatmárhegy multjához és jelenéhez.

Az 1860-ik évben jöttem Szatmárhegyre lelkésznek. Alig hogy megpihentem, sietve mentem át Erdődre, hogy meglassam azt a várost, hol 1545-ben az első erdődi zsinat tartott. Erdőd már most az én lelkipásztorságom alá tartozván, nagy reményekkel és örömmel közeledtem a szép nagy templomhoz, megnéztem kívül-belől a góth ízléssel épített, jókarban levő egyházat, melyet Drágffy Bertalan építtetett, ki Mátyás király korszakában erdőlyi vajda volt. De mennyire lehangozt az, hogy csak egy magyar szót sem hallottam e városban. Elmentem a Drágffyak várába, melynek nagy lovagi termében lehettek a zsinatok és e várban mind oláh eselések laknak, kikkel csak oláhuul beszélhettem. Nem volt a helységben egyet-

len református lakos sem. Igen lehangolt kedélyvel jöttem haza s midőn megtudtam, hogy az Erdődről kihajtott magyarok nagyrésze Szatmárhegyre jött, felkerestem a legvénebb embereket, p. o. Magyarost (106 éves), Kanaho Borbálát (101 éves), Szekeres Györgyöt (95 éves), Császár Mihályt, Kalmár Istvánt, Jánost stb., kik kevés eltéréssel így adták elő a dolgot, melyet ők szüleiktől hallottak.

Nagyon jó földesuraik voltak a mi apáinknak Erdődön. Azok fizették a papot, tanítókat; a mi csak kellett nekik, mindent az uradalomból kaptak, de kihaltak s a nagy uradalmat Gr. Károlyi kapta hűsége jutalmául ingyen a királytól. Ekkor elsőben is a magyar tiszt urak bocsáttattak el s németek jöttek helyökbe, kik gorombán bántak apáinkkal, a tiszteletes és a tanító urak földet elvették, hízót, sertést, búzát, málét, zabot, szénát, fát, fagyút stb. az uradalom többé nem adott; a belső emberek ekkor aztán azt kívánták, hogy fizessen már most a nép, az pedig fizetni nem akart, azt mondván, hogy úgyis ingyen kapta Károlyi gróf a sok vagyont, fizethet abból, a mi miatt a tisztekek sokat vesztek. 1760-ban, aratás előtt kevéssel egy nagy sváb csoport jelent meg Erdődön, soknak putton volt a hátán, abban a gyermeke s karhatalommal üzték ki szegény szüleinket, ki mit tudott felölelni, azzal menekült, ki merre tudott. Nem hagytak meg Erdődön írmagul sem egy magyart, még a betegeket is kihozták a hegyhatár szélére s oda letették; a kinek volt rokona valami faluban, az oda húzódott, legtöbben jöttek Szatmárhegyre, hol az üresen lévő házakba a birtokos urak engedelmével magokat meghúzhatták. Kovács, a harangozó elhozta magával az úrasztalához való kulacsot, mely nála állott s azt a poharat, melylyel még a róm. kath. pap misézett s a kendőt, melylyel a betegekhez szokták vinni az úrvacsorát. A kulacson ez van szíjgyártó szironyyal kivarrva: „A z o n ú r a s z t a l á h o z v a l ó, már elavult kulacsnak formájára, mejet a mult század közepe táján Erdődről kihajtott és a Szatmárhegyre jött magyarok magokkal hoztak meg újít. 1821. Nagy György Szíjgyártó Mest.„ a kulacs 16 és 1/2 itezés, a pohár dombor képekkel van körülvéve, egy részén Nőé áldozik, másik részén egy női alak viszen egy tálban emberfőt, a harmadik képen egy oltár, felette szivárvány és egy emberalak olajjaggal áll, az égő áldozat oltára mellett, ke- reken a pohár alján, eltátott szájú emberfők kígyón, a pohár szárán szakálás fők, kis táblaalak 12 pontocskával. A pohár annyira elkopott az ajkak érintése által, hogy körül kellett vágatni s igen szép sárga, csak hogy már nagyon vékony.

Az Erdődről kiűzött magyaroknak Szatmárhegyen sem volt békés lakások, mert az akkori városi tanács azt a kis imaházat is, melyet csináltak, elhányatta s kényszerítette a népet a hegyről való eltávozásra, de a szőlőbirtokosok pártjokat fogták s házaikban ingyen lakást adtak nekik. Egy Bodola Ferencz nevű erdélyi diák jött a hegyre, ki az imaszín elhányása után a fák alatt tartott vasárnaponként isteniszteletet, koto- góval híván össze a népet.

Egy Kiss Mihály nevű szatmári ember a maga szőlőjét apáinknak adta, erre építettek egy iskolaházat, melynek egyik végében lakott Bodola uram, a másik végében volt az iskola és vasárnap a templomozás. Felfolyamodtak apáink a király- hoz, hogy engedje meg nekik a templomépítést, mely meg is engedtetett. Ekkor vettek egy kis harangot; 1792. év van reá öntve, — e harang most az iskoláké, — a templomot fából fel- építették torony nélkül s Bodola Ferencz 1796-ban az egyház- kerület által pappá tétetett azon egyházban, melyet így meg-

alapított; az anyakönyv 1796. év szeptember 25-től kezdődik, addig a hívek Hiripre, vagy Szatmárra vitték gyermekeiket keresztelni. Bodola Ferencz neve után e bejegyzés olvasható: Miután a Szatmárhegyen az ekkleziát megfundáltam s tanítót is hoztam, azt gondoltam, hogy békességes életet fogok élni, de némej rossz lelki ismertetű emberek ellenem felláztak, elvál- toztam Korodra.

Gáll György lelkészkedése idején, 1839. évbe tétetett le a jelenlegi nagy kőtemplom alapja, mely a debreczeni nagytemplom formájára van építve. Ezen isténháza háromeny- nyi népességű egyháznak elég volna, épült 1857-ig. Nevezett lelkész idejében adott Szatmár város tanácsa 60 köblös földet egy tagban, 40 köblöst a lelkésznek, 20 köblöst a tanítónak. 1848-ban Szabó Lajos lelkész idejében Szatmár városának ta- nácsa a lelkész fizetésébe 262, a tanítóéba 150 frtot és 20 öl tűzifát, 12 ölet a lelkész, 8 ölet a tanító részére megszavazott s az új templomhoz kellő mennyiségű fát a maga erdeiből ingyen adott.

1860-ban egyházmegyém és egyházkerületem által Szat- márhegyre lelkészül adattam, ez időtől fogva e sorsüldözte nép a következő előmeneteleket tette. Több száz forintra gyűlt adósságai kifizettettek; Katona Pálné egy szép szószeket, egy kart készítettett 450 frtért, Barta András úrasztalát 80 frtért, a nép önkéntes ajánlat folytán a templomba a székeket meg- csináltatta 800 frtért, a nők egy úrasztalára való szép terítőt készítettettek 248 frtért, Iván Józsefné egy fekete bársony úr- asztali terítőt ajándékozott; 1864-ben a torony felépült s abba az elkészült két harang, egyik 12, a másik 8 mázsás, fel- tétetett, az egész templom megvakoltatott és kimeszeltetett.

1865. évben a lelkész fizetését a városi tanács 400 frtra, a tanítóét 350 frtra emelte. 1866-ban a templom mellett egy szöllőt vettünk 800 frtért, melyre egy szép leányiskolát emel- tettünk, tanítói lakkkal és melléképületekkel. Ez iskola telje- sen felszereltetett, a leánytanítói állomás a Szatmár városi ta- nács által 350 frt és 8 öl fa fizetéssel felállítatott. Az 1870-ik évben új, a kor igényeinek megfelelő fiúiskolát építettünk s teljesen felszereltünk; az egyháznak több kegyes haldokló ál- tal 24 hold szántóföld hagyományoztatott. Medgyesi Erzsébet egy 60 frtos szép úrasztali ezüstpoharat ajándékozott.

Az 1883-ik évben Szatmár város országgyűlési képvisel- ője, nagys. Boros Bálint úr közbenjárására, a nagyméltóságú belügyminiszter úrtól az országban könyöradománygyűjtésre hat könyvet nyertünk, mely 2800 frt tiszta hasznót adott. Ő Felsége, koronás királyunk is legkegyelmesebben 200 frt se- gélyt adott. Mely 3000 frtból, a templomot és tornyot egészen renováltattuk, egy szép nyolcz változatú orgonát készítettünk, Ország Sándor organaművész által. Ezen alkalomra Kalmár Istvánné egy 60 frt értékű ezüst kenyérosztó kosarat ajándé- kozott egyházunk számára.

Szükségünk van még egy új lelkészi lakra, a templom földjének kikövezésére és a parokhiális épületeknek beke- rítésére.

Szatmárhegy az anyavárostól 17 kilométerre van, beszö- gelve a Bükkhegy alá. Mindenfelől oláhságtól van körülvéve; földje igen sovány, alig kétújjnyi vékony termő réteg fedi a kőkeményességű holt agyagföldet, melybe csákány-kapával váj kútát a hegyi ember s csinál csatornát, melybe esővizet bocsát s mi az ilyen csatornákon jött vizet iszszuk.

Most szőlőhegyeinken a fioxera kezd pusztítani. Mi lesz e népből, melynek nagy része, mások szőlőiben lakó szegény

vinczellérekből áll? Jelenleg az egyháznak népessége 1506 lélek, kik a templomgyakorlást a legkedvesebb foglalatosságnak tartják. Egyházunknak jelenleg semmi adóssága sincs. Presbyterek száma: 16.

Papolczi Károly,
ev. reform. lelkész.

(Vége köv.)

Közügyeink.

Állítsunk lelkészi segélyegyesületeket!

(Folytatás.)

A bevételi előirányzat nem változik a 20 első évben, illetőleg addig, míg a 200 első halottért a segélydíjak (400 frt) be nem fizettetnek (7. §.). Eszerint a bevételi előirányzat évenként leend: az alaptőke 5·5%-es kamatja = K, és a 10 elhalt tag helyére belépőknek beírásdíja = 10×3 frt; tehát = $K + 10(500 \times 2 \text{ frt}) + (10 \times 3 \text{ frt})$, azaz $K \times 10,000 \text{ frt} + 30 \text{ frt}$. A 21 évtől kezdve azonban megkevesbedik a bevétel, mert 300 tag már felmentetvén a fizetés alól, marad csak 200 fizető tag; ezek évenként 10 esetben 2—2 frtjával fizetnek 4000 frtot; az elhalt 10 tag helyére belépők pedig most is 3—3 frtot, vagyis a 21-ik évtől kezdve lesz az előirányzat $K + 10(200 \times 2 \text{ frt}) + (10 \times 3 \text{ frt})$, azaz $K + 4000 + 30 \text{ frt}$.

A kiadási előirányzat pedig leend

az 1-ső öt évben (10 esetben 500—500 frt segélyezésre és kezelési költség szintén évenként 500 frt, vagyis)

- ($10 \times 500 \text{ frt}) + 500 \text{ frt} = 5500 \text{ frt}$,
- a 2-ik öt évben ($10 \times 600 \text{ frt}) + 500 \text{ frt} = 6500 \text{ frt}$,
- a 3-ik öt évben ($10 \times 700 \text{ frt}) + 500 \text{ frt} = 7500 \text{ frt}$,
- a 4-ik öt évben ($10 \times 800 \text{ frt}) + 500 \text{ frt} = 8500 \text{ frt}$,
- az 5-ik öt évben ($10 \times 900 \text{ frt}) + 500 \text{ frt} = 9500 \text{ frt}$,
- a 6-ik öt évben ($10 \times 1000 \text{ frt}) + 500 \text{ frt} = 10,500 \text{ frt}$.

Megjegyzendő még, hogy az első évben alaptőkének vétetett a számításnál 300 tag beírásdíja 3, — 200, 50 éven felüli tag beírásdíja 6 frtjával (300×3) + (200×6) = $900 + 1200$ frtból leütve 100 frt, azaz kerekszámban 2000 frt.

Azonban az ezen adatok szerinti számítás nem felelhet meg a valóságnak, és ama fentebb kitett 134,000 frtnál bizonyosan jóval több leend 30 év elteltével az alaptőke. Mert nem lehet még csak képzelni sem, hogy folyvást csak az alapító tagok haljanak ki egymás után, az elhaltak helyére belépett új tagokat pedig 20—30 éven keresztül következetesen megkímélje a halál; miből önként foly, hogy az első 30 év alatt elhaló nem-alapító tagok családja — befizetések után kapván a végkielégítéseket (9, 8, 7, 6, 5 száz forintjaikat), nem részesülhet olyan segélyezésben, mint a velők ugyanazon évben elhaló alapítóké, tehát nem lesz meg minden évben a maximális kiadás; az innen származó különbözetelek aztán az alaptőkét fogják, még pedig nem csekély mértékben, növelni.

Egy példa talán érthetőbbé tesz. Vegyük fel a 21-ik évet, a mikorra maximális kiadási előirányzattal a tőke 122,888 forintra nő.

Bevételi előirányzat leend: $K + 10(200 \times 2) + (10 \times 3)$, vagyis

- a) 122,888 frtnak 5·5%-es kamatja = 6758 frt,
- b) segélydíj 200 tagtól 10 esetben 2—2 frt = 10
($200 \times 2 \text{ frt}$) = 4000 frt,
- c) beírásdíj czímen 10 új tagtól $10 \times 3 \text{ frt} = 30 \text{ frt}$,
összesen 10,788 frt.

Kiadási maximális előirányzat:

- a) 10 családnak segély 900 frtjával = 9000 frt
 - b) kezelési évi költség 500 frt
- } = 9500 frt.
maradék: 1288 frt.

Ennyi lenne maximális kiadással a tőkeszaporodás a 21-ik évben. Azonban figyelembe kell vennünk, hogy már ekkorra 200 új tagja van a segélyegyesületnek, kik szintén halandók; tehát nem kimaradhatatlan következés, hogy a 21-ik év minden halottja csak az alapítók közül kerül ki, tehát, hogy minden halott családjának a legnagyobb segély: a 900 frt adatik ki. Sőt ha minutiosusak akarunk lenni a 2%-os halálozási átlag számításában: feltehetjük azt is, hogy 300 régi tagból meghal 6 tag, 200 új tagból 4; a mikor a minimális segélyezés így alakulhatna: $6 \times 900 = 5400 \text{ frt}$, meg 800 frt, meg 700 frt, meg 600 frt, meg 500 frt = 8000 frt. Ehhez jő még az évi kezelési költség 500 frt, összesen 8500 frt; mit levonva a bevételi előirányzat összegéből: a 10,788 frtból, maradék lenne minimális kiadási előirányzattal 2288 frt, vagyis kerek ezer frttal több, mint a maximális számításnál!

Jól tudom én, hogy eme minimális kiadási előirányzat eredménye messze áll a valóságtól; de az is tagadhatatlan, miszerint nem egyezik meg a valósággal a maximális kiadási előirányzattól származó többlet sem; tehát a 22-ik évre épügy nem vihetünk át szaporulatnak 1288 frtot, mint 2288 frtot; a valóságnak valahol a kettő közt kell állania. De ha csupán egy 100 frttal lesz is több a szaporulat az 1288 frtnál, már akkor is erősen támogatja ez eredmény azon feltevésemet, hogy a 30 első év leteltével az alaptőke jóval felül haladja a 134,000 frtot. És — ha csak kevéssel haladja is túl, már akkor elvált kötelezettségének biztosan megfelel.

Pedig még más uton is szaporodhatik és szaporodik is az alaptőke. A 6%-ot még hosszú időn át el lehet érni a 28. §. útasításának megtartásával; vidéken, betáblázásra, nyugodt kölesönt még igen sokat el lehet helyezni — 6, sőt 7 %-re is. Megjegyzendő még az is, hogy én a számításból kihagytam a források elsorolásánál a 15. §-ból az adományokat s azokra, mint nem biztosokra, az előirányzatban sem reflektáltam; noha kétséget sem szenved, hogy ha lelkészi karunk buzgalommal működik közre: e forrás nem megvetendő tőkeszaporodást idéz elő. Ezenkívül még az is figyelembe veendő, hogy a lelkészi és tanítói életkor átlaga nem a 80—85 év; tehát nem fogják sokan megérni azt a magas életkort, melyben 1200 frt feletti segélyben részesítenék családjok. Vagyis más szavakkal: a segélyegyesület évi kiadásának maximális előirányzatát, a 11,500, 12,500, 13,500, 14,500 frtot vagy ritkán, vagy soha sem éri el a tényleges segélyezés. A halálozási %-nek figyelmes kombinálásával azt következtethetjük, hogy egy-egy évben 11,000 frtnál több kiadása 35—45 év mulva sem lesz az egyesületnek. Szóval mindent összevéve, 1200 frtot minden körülmények közt meg fog adni az egyesület elagott tagjainak.

De ha e vérmes (?) remények nem teljeselednének is — bár én erős meggyőződéssel számítok reá, — ha csak 1200 frt lesz is a legmagasabb segélyösszeg: akkor is bátran állíthatjuk ez előnyt párhuzamba a világ legtekintélyesebb életbiztosító társasága, a Gresham által nyújtott előnyökkel. Ugyanis a Gresham „Prospectusában“ ezt olvashatjuk:

„Föltéve, hogy valaki évenként 5%-os kamattal 100 frtot félretesz, 20 év elteltével csupán 3472 frt birtokában lesz. Míg, ha ugyanazon személy évenként ugyancsak 100 frtot

saját életének biztosítására fordít, akkor belépési kor gyanánt a 30 évet tekintve, közvetlenül a belépés után és által 4525 frtnyi tőke birtokosává lesz, mely halála esetében még akkor is kifizettetik a családnak, ha akár csak egy nappal biztosítása után következnek is be a biztosítottak halála. Ha tehát valaki évenkénti 100 frt rendes értékesítése mellett 20 év elteltével, kamatokkal és kamatok kamatjával együtt, feltéve, hogy ez időszak leteltével még életben van, csupán 3472 frtot gyűjthet össze, mennyivel előnyösebb mindazokra nézve, kik zsenge családokat meg akarják óvni az időelőtti halál kíséretében járó eshetőségektől, ugyanazon összeget életbiztosítási díjak fizetésére fordítva, megszerezni maguknak a bizonyosságot, hogy bármely pillanatban ragadtassanak is el a haláltól, 4525 frt rendelkezésére áll a családnak.

Mielőtt tovább mennénk: viszonyítsuk az itt kitüntetett számítást a mi segélyegyesületünk befizetéseivel. 100 frt után 20 évre tőkésített kamatokkal együtt leend a tőke 3472 frt; 10 frt után 347 frt, 20 frt után ennek kétszerese 694 frt; vagyis a mi, évenkénti 20 forintunk 20 év alatt felnőne 694 frtra. A Gresham e helyett életbiztosításul adna nekünk ennyi évenkénti befizetésért 904 frtot; azonban meg kell jegyeznünk, hogy többet semmire sem.

Igaz, hogy a mi segélyegyesületünk a belépéskor nem biztosít ily magas összeget, csak 500 frtot; azonban az is igaz, hogy a Greshamnál hosszú élet esetében befizethetjük az egész 904 frtot, sőt többet is, és hogy a mi segélyegyesületünknel hosszú élet esetében nemcsak 900 frthoz lehet jogunk, hanem 1200 frthoz, sőt még ennél is többhöz, noha 400 frtnál nem emelkedhetik felebb befizetéseink összege.

Ha már az eddigiek azon elhatározásra bírnak behívatalnokaink egy részét, hogy effajta segélyegyesületet alkossanak: kétségtelen, hogy a biztosító intézetek szükségét csak akkor pótolhatjuk, ha több ilyen segélyegyesületünk leend. Minél több, annál jobb! Nem szükség, hogy mindeniknek 500 tagja legyen; a halálozási átlag 1000-ból épűgy 2%, mint 100-ból; tehát az évi fizetés átlaga is nem emelkedhetik felül a 20 frton. Minden egyházkerületben kellene lenni egy-egy segélyegyesületnek, de elkélne még vidékenként egy-egy egyházmegyei is — a szomszéd egyházmegyéek behívatalnokainak bevonásával.

Természetes az is, hogy lehetne állítani kevesebb (talán felényi) terhelhetéssel járó egyesületeket is — szerényebb segélyezéssel.

Győri Lajos.

(Vége köv.)

Vallástanításunk a községi és állami iskolákban.

Tíz éve már, mióta a tiszántúli ref. tanáregyesület fel-emelte szavát ez ügyben és kimondotta, hogy vallástanításunknak nemcsak a magunk felekezeti iskoláiban, hanem a községi és állami intézetekben is egészen új lendületet kellene adnunk. Azonban oly intézkedésre, mely e lendületet tényleg megindította volna, fájdalom, ma sem hivatkozhatunk. Egyházközségeink e tekintetben magukra vannak hagyva s folytatják a nehéz küzdelmet, a hogy tudják.

A Prot. Egyh. és Isk. Lapban nem régen érdekes eszmecsere folyt e tárgy felett. Szóts Sándor dévai ref. lelkész meg-

győző bizonyítékokkal kimutatta, miszerint az állami iskolák vallási iránya voltaképen katolikusnak nevezhető s a népis-kolai törvénynek azon intézkedése, melyszerint a vallástanításról minden felekezet maga tartozik gondoskodni, minket, protestánsokat a gazdag róm. kath. egyházzal szemben egyenlőtlen, sőt megbíráhatatlan versenyre útal. Erre ugyan Eötvös K. Lajos tanfelügyelő azt felelte, hogy ha hiány van e tekintetben, annak a lelkészek az okai, miért nem folytatják nagyobb hévvel a tanítást? — de Szóts Sándor lelkésztársunk higgadt, komoly válaszából világos, hogy nem a tanfelügyelő úrnak, hanem neki volt és van igazsága.

A mi egyházkerületünkben ugyan nem valami feltűnően sok az ilyen iskolák száma, mégis nagyon érezhető a helyzet nyomasztó volta. Mert ha az iskolafentartó község vagy állam, a mi felekezetünknek a vallástanításra csak szabadságot ad, de semmi segédelmet nem nyújt s egyházi főhatóságaink sem gondoskodnak valami kiegészítő módról: vagy a lelkészek fáradnak bele az ingyenes munkába, vagy az egyházközségek lesznek kénytelenek magukat túlterhelni, vagy a vallásérkölesi oktatás szenved hátrányt.

Arra hivatkozni, hogy a róm. katolikusoknak is magoknak kell ilyen intézetekben a vallástanításról gondoskodniok, méltánytalanság, mert ők csaknem kivétel nélkül mindenütt gazdag javadalmakkal vannak ellátva s oly forrásokkal rendelkeznek, melyekből úgynevezett hitoktatóikat tisztességesen díjazhatják; mi pedig egyedül hitsorsosaink áldozatkészségére vagyunk útalva, a mi a folyvást súlyosodó anyagi viszonyok közt évről-évre szemmeláthatólag gyengül, lankad.

De vannak olyan helyzetek is, melyekben igazán nem tudni: mitevő legyen az egyházközség? A mi egyházmegyénkben pl. két helyen van állami vagy községi elemi iskola és a mi felekezetünk is tart fenn iskolát. Amazok bőven el vannak látva tanszerekkel és tanerőkkel; mi megteszszük ugyan a magunkét, de a külső fényűzésre és erőmutogatásra nincs pénzünk. Aztán meg a nagyobb tömegnek nagyobb a vonzó ereje is; minélfogva azt tapasztaljuk, hogy amaz iskolák népessége, hovatovább, annál inkább szaporodik, a mieinké pedig folyvást apad, holott amazoknak jellege, habár közösöknek mondatnak, határozottan katolikus. Anyagi oldalról véve fel, voltaképen úgy áll a dolog, hogy a mi híveink egyfelől, mint községi tagok, vagyoni állásuk arányában hozzá járulnak a közös iskola fentartásához, másfelől, mint egyházunk tagjai, külön felekezeti iskolát tartanak fenn, tehát kétszeresen adóznak; s ezenfelül még az a kötelesség is előáll, hogy a közös iskolába járó növendékek külön vallásos oktatásáról gondoskodjanak. Róm. kath. testvéreink, nem tartván fenn külön iskolát s lelkészeiket és azok káplánjait a kegyúri jog címén a város által jól díjaztatván, könnyen beszélhetnek és teljesen nyugton lehetnek; de mi előttünk valóságos gordiusi esomó áll. Vallásos szempontból még nagyobb a baj, mert ha a tanító mind katolikus; ha az iskolában szent képek állanak; a katolikus ünnepeken a mi gyermekeink is misére járnak; nekünk pedig a legjobb akarat mellett sincs alkalmunk rá, hogy őket közös éneklésre és rendes templombajjárásra szoktassuk: bizony felő, hogy a protestáns szellem idestova hanyatlásnak indul.

Ehhez járul még az a körülmény is, hogy a vegyes házasságokból származó gyermekek már a szülei háznál sem nyernek eléggé tiszta protestáns öntudatot s a katolikus elvek és szokások iránt bizonyos fogékonyságot hoznak magokkal. A vegyes házasságok pedig gyakoriak. Pl. itt Nagybányán ná-

lunk a mult évben csak 8 tiszta és 15 vegyes házasság kötött. Hozzá kell gondolni azt a mozgalmat, a mit a klérus egy idő óta mind irodalmi, mind társadalmi téren folytat ellenünk; a fanatizáló röpiratokat, a klerikális irányú lapokat, a katolikus legényegyleteket, a különböző szentekről nevezett társulatokat és ezek hatását; s be lehet látni, minő küzdelemnek és veszedelmes áramlatnak van kitétetve a protestáns szellemű nevelésügy a vegyes vallású vidékeken. Pedig ez az ügy nemzetiségi tekintetben is felette fontos, mert kétségtelen, hogy e vidékek egyszersmind a magyarságnak is végvidékei.

Valószínűleg ilyen szempontból tette államivá a magas kormány legközelebb a nagybányai gymnasiumot. De elfelejtette számításba venni, hogy a vallásviszonosság alapján a protestáns fiúk vallástanításáról is méltányos dolog volna gondoskodni, annyival inkább, mert a tősgyökeres magyar elemet tulajdonképen ezek képviselik és elég tekintélyes számmal vannak. Ime nemcsak a római, hanem a görög-katolikusok számára is külön rendes fizetéssel ellátott vallástanárok vannak beállítva, sőt az oláh nyelv tanításáért is fizetés jár; nekünk protestáns lelkészeknek pedig — épen mint a zsidó rabbinak — megküldik a fiúk névsorát, kijelölik az úgynevezett hittani órát, s tessék tanítani.

Jól van! mi tanítunk buzgóságból is. Csakhogy akkor nincs mit beszélni a ker. vallásfelekezetek viszonzosságáról, hanem be kell vallani őszintén, hogy a katolikus az uralkodó vallás ma is és a szabad királyi városokban az állam részéről csakis ez részesülhet pártolásban.

Mi megkísérlettük e körülményt a vallás- és közoktatásügyi minisztérium előtt kifejtetni. Meglátjuk, mi lesz az eredmény? Egyébiránt már maga az is, hogy ilyen ügyben kérelmeznünk kell és hogy egy ilyen intézetnél, a hol a növendékeknek mondhatni ötöd része protestáns, egyetlen protestáns tanár sem nyerhetett alkalmaztatást, elég szomorú jele ránk nézve az időknek.

Gergely Károly.

K ü l f ö l d.

A császár az istenházában. A berlini Dómban a szószékkel szemben kissé balra van a királyi páholy, honnan Vilmos német császár buzgó áhitattal oly sokat hallgatta az egyházi beszédet. Kedvencz szónoka az udvari lelkészek közül Kögel volt ugyan, de azért Berlinben tartózkodása alatt szokott helyén akkor is megjelent, ha a többiek valamelyike predikált. Benső szükséglete volt a gyülekezet istentiszteletében való részvétel s kegyes hitének, lénye ezen alapvonásának, nyilvános kifejezése. Ebben a tekintetben is atyjának, III. Frigyes Vilmosnak lépett nyomdokába, ki az udvarnál korább szokásos magán istentiszteletek „fonák szokás“-ával szemben a templom szabályszerű látogatására nagy súlyt fektetett.

„A ker. egyház“ — mondá III. Frigyes Vilmos — a maga vasárnapjaival, ünnepeivel közös tulajdona és szentsége az összes keresztyénségnek s minden tagjának elsőtől az utolsóig. A nyilvános épülés a különböző rangú és osztályú hallgatókból álló gyülekezet körében jobb, emelőbb, tanulságosabb, ébresztőbb a magán istentiszteletnél. Szembeszökőleg érezhetőbb ábrázolja amaz, milyen közel áll ember az emberhez s hogy van valami magasabb, a mi mindnyájunkat, különbség nélkül egy szent szövetségben egyesít.”

Az atya példája, mely ily elveken pihent, nem maradt hatás nélkül a fiúkra, kiknek mindenike a trónra volt hívatva s kiknek egyaránt jelszavukká vált: „Én és az én házam szolgáljuk az Urat!“ Ám — noha a császár egész a mult év elejéig rendes látogatója volt a Dómnak, hacsak betegség vagy alkalmatlan idő vissza nem tartották: sohasem várokoztak az istentisztelettel megjelenésére. Csöndesen, észrevétlen foglalt helyet székében, hova külön följárat vezet, s a hallgatóság azon része, mely nem épen szemközt ült, jelenlétét csak arról tudta meg, hogy a lelkész a szószékre lépve előtte meghajolt. Régi szokás Berlin és Potsdam udvari templomaiban általában a királyi család tagjaival szemben.

A császár mély áhitattal szokta kíséreni úgy a liturgiai részt, mint az egyházi beszédet. Legesekélyebb eltérés az agenda megszabott alakszerűségeitől ki nem kerülte volna figyelmét. Ifjú korától fogva megszokta, megszerette ezeket, de meg nagy becsben tartá őket atyja iránti kegyelete is, ki ezt az ágendát először hozta be.

Berlinben tartózkodva — ritkán ment más templomba a császár a Dómon kívül; legfőlebb abban a szűkebb körű istentiszteletben vett részt, melyet az Augusta-Hospital kápolnájában a császárnő gyakran látogatott. Régebben úrvacsorát is közistentiszteleten vett a királyi család zöldesüörtökön; utóbb a trónörökös palotájának kápolnájában gyűltek össze a család tagjai az ősz monarkha köré. Ehhez a helyhez is kedves emlékek fűzték a császárt, mert a kápolnát még III. Frigyes Vilmos rendezte volt be s használta is azóta (1826.), hogy lábbaja miatt a közistentiszteleten való részvételtől le kellett mondania. Csöndes, félreeső volta, egyszerű berendezése áhitatra, komoly magabizálásra épen alkalmassá teszik. A palota benső udvarára néző goth ablakai, melyek üvegfestményeikkel a szent történelemből vett eseményeket ábrázolnak, szelíd világot árasztanak benne. Az oltár fölött pompás Ecce homo (Rafael) függ. A királyi vár fényes kápolnája, byzanci kupolájával, gazdag freskóival, carrarai márvány szószékével inkább nagyobb egyházi ünnepélyekhez illik, hol az udvar egész pompáját kifejti — s csakis ezeknél használják, minők: rendjel-ünnepélyek, esküvők a királyi családban stb. Ez volt a császár aranylakadalmának is színhelye 1879. jun. 11.

Nyáron május végétől november elejéig a császár helye rendszeren üresen állt a Dómban. De azért alig mult el egyetlen vasárnap is, hogy ő másvalahol a nyilvános istentiszteleten részt ne vett volna. Ha Babelsbergben tartózkodott, a potsdami udvari templom (Garnisonkirche), majd a béke-templom pótolták a berlini Dóm helyét. Amazt I. Frigyes Vilmos építteté; másfélszázados multjához nagy emlékei csatlakoznak a porosz királyi háznak és hadseregnek, melyeket a császár azzal tetőzött be, hogy hét győzelmes hadjáratának trophäumait itt helyezteté el.

Gasteinban külön kápolnája volt a császárnak, a bádén-bádén evangélikus templom évenként ott látta, csaknem szabályszerűleg visszatérő időben, hallgatói között. De mindenütt csak mint a gyülekezet egyszerű tagja jelent meg s mellőzni kívánt minden különös figyelmet személye iránt. Gasteinban egy pompás nagy zsöllyét állítottak be a császár használatára, de ő, mintha észre sem vette volna, a mellette levő egyszerű széken foglalt helyet. Alázattal akart meghajolni a mennyei felség számolya előtt. Kitartó erejének, agg korában is megőrzött csaknem ifjú frissességének titka az Istenbe vetett inghatlan bizalom s az az odaadó hit volt, melyet egy-egy fáradalmas

hét multával sietett az Ur színe előtt erősíteni meg. Számos vallástételei között, melyekben kegyes hitét nyíltan, hangosan kimondta a világ előtt, igen szép az a pár sor, melyet a gasteini kápolna oltárbibliájába sajátkezűleg jegyzett be: „az Ur az én erőm, dicséretem, üdvösségem. Hitben van a remény.“ A márczius 11 és 12. közötti éjfélen a Dóm harangjainak tompa zúgása mellett szállították át a császár holttestét a szentegyházba. Ravatala körül búsan pihentek összeomlott földi nagyságának jelvényei. A templom belseje gyászt öltött fel, oly sötét gyászt, mint a minő ült a halottlátók százezreinek arczain. Csak az oltár körül emelkedő pálmák eleven üdesége vált ki a szomorú környezettől, mintha az Urban elhunytak romolhatatlan életéről akart volna beszélni. 16-án ment végbe a temetés; Európa megjelent nagy halottjának koporsója mellett, hogy lerőjja emlékének a tisztelet és kegyelet adóját. A gyászistentisztelet rendjét még maga a császár meghatározta, a szentírásból fölolvastott helyeket még maga kiválogatta. A Dóm fényes gyászközönsége, melynek párját aligha látta a történelem, élékelte a császár kedvencz dicséretét: „Ha majd válnom kell egykor, ne válj te tölem el...“*) Kőgel tartott beszédet, az agg Simeon hattú-dalát vevén alapigéül. S aztán eltemették a császárt; de a hívő keresztyén lelke megtért az élet Fejedelméhez. Hiszen maga mondta halálos ágyán: „Szemeim látták a Megváltót.“ A haldoklók igazat beszélnek.

Irodalom.

Kiáltó szó. Népszerű beszédek. Ajánlva a türkevei ev. ref. gyülekezetnek. Irta: Révész Mihály. Mező-Túron. Nyom. Gyikó K. könyvnyomdájában. 1888. Sr. 79. l.

(Vége.)

Ehhez hasonló, vagy talán még szebb kivitelű a VIII. sz. Ján. 10, 22. 23. alapján készített újévi beszéd, melyben „Krisztus megjelenéséről a gyülekezetben“ elmélkedik, szerző s ezen kérdésekre: 1. Meg fog-e jelenni? 2. Itt fog-e maradni? 3. Mit fog cselkedni? nem valami dogmatikus, de szívet, lelket nemesítő feleleteket ad. Kevésbé sikerült a VII. sz. őszi beszéd, mivel a szép felosztású részek aránytalanok s a 3 utolsó rész nagyon tömörítve van, együttvéve sincs annyi, mint az 1-ső rész. De azért ez is tanulságos s méltó helyet foglal e füzetben.

Hátra marad társaitól a VI. sz. „násznép“ cz. úrvacsorai beszéd. Máté 22. 8—10. van szövegül vége. Ime a helyett, hogy a násznépnek ezen, a király szolgálai által hívott s megjelent seregével ismertette meg: az 1-ső részben 2 7 versekben foglalt hivatalos vendégek elmaradásával foglalkozik, mi inkább a bevezetésben lett volna helyén. Így míg egyfelől a főtétel, ennek alapján a felosztás és tárgyalás nem szövegszerű, másfelől — kivált azokban, kiknek e füzet szánva van — nem nagy buzgóság ébresztetik az úrvacsorájával való élésre.

A mi ezen beszédek szerkezetét illeti: részint synthetikus, részint analitiko-synthetikus alakban vannak kidolgozva.

Hogy mennyire sikerült szerzőnek mindkét, de különösen az utóbbi tárgyalási módszer alkalmazása, melyet az újabbkori homilétikaírók, különösen a történeti és példázati textusok feldolgozásánál annyira ajánlanak: erről bárki meggyőződhetik, ki a IX., VII., VIII., I., IV. beszédek elolvassa. A

*) Gerhardtnagyapénteki énekének — O Haupt voll Blut und Wunden... — két utolsó versszaka.

főtétel és részek mindenikben, mint a szétbonczolt szöveg gondolatainak góczpontba gyűjtése tűnnek fel; a tárgyalásnál ismét a szöveg folytonos elemzése s egyúttal a jelen életviszonyokra való alkalmazása oly kivíten történik, hogy azon gondolatot támasztja: ezen szövegről mondani többet nem lehet.

Nem oly sikerült már e módszer alkalmazása a III-ik beszédben. Itt a synthesis majdnem egészen elesett; az analysis pedig oly mérvű, hogy e beszédet inkább bibliamagyaráznak lehet tekinteni.

Általában, ha e beszédeknek mind tartalmát, mind alakját tekintjük s hozzá vesszük a nemesen egyszerű, találó bibliai helyekkel valóban fűszerezett irályt, kimondhatjuk, hogy látszik szerzőn, miszerint a gyülekezetet, melyben szolgál, „te j n e k i t a l á v a l“ tudja táplálni.

Ezen beszédek a türkevei templomban — a mint látszik — elmondva voltak s így lelkészeinknek is ajánlhatók szószéki használatra. De, mivel az ilyenmű predikációkban nálunk — úgyszólván — túltermelés van: inkább ajánlatos házi olvasmányul a gyülekezeti tagok közötti terjesztésre. Vagyonosabbak 40 kros, szegényebbek 6 és 3 kros (2 és 1 beszédet tartalmazó) füzetekben megszerezhetik s mindegyik fog benne magára nézve jobbitót, nemesbitőt, vigasztalót találni.

Vajha ne lenne e „Kiáltó szó“ pusztába bocsátott, hanem „megeselekedné, a mit akar és szerencsés lenne azoknál, a kikhez küldetett!“ (Ésaiás 55. 11.). Vajha ez útegyengetésre vállalkozott ifjú után jönnének, kik nagyobbak ő nála, kik tüzzel és Szentlélekkel teljesebbek, hogy működésök által a hitélet növekedést venne s az élettelen tetemek megelevenednének (Ezék. 37.)!

B. G.

H a z u l r ó l. Elbeszélések. Irta Gyöngyösy László. H.-Nánás. Nyomatott Szabó Ferencznél. 1888. Ara 1 frt. Élvezettel futottuk át e 135 lapra terjedő könyvecske apró csevegéseit. A fiatal szerzőt, ki H.-Nánáson gymnasiumi tanár, főleg a könnyed elbeszélő modor ajánlja. Tehetsége mindenesetre megérdemli a gyakorlat általi fejlesztést. Szívesen ajánljuk ezen első önálló kötetben megjelent művét.

Különfélék.

Felhívás. Egyetemes konventeinktől nyert megbízatásunkhoz képest a Protestáns Tudományos Irodalmi Társaság alakuló gyűlése idejéül f. é. áprilho 16-ának d. e. 10 óráját, helyéül a pesti ág. hitv. egyház iskolai dísztermét tűzvéni ki, van szerencsénk erre az alakulandó Társaság pártfogó-, alapító- és rendes tagjaiul jelentkezettek tisztelettel meghívni. E gyűlés tárgyai: Alakulás, az alapszabályok megállapítása, tisztikar és választmány megválasztása. A gyűlés nyilvános levén, a terem karzata az érdeklődő közönség előtt nyitva álland. Budapest, 1888. márcziushó 24. Báró Vay Miklós, egyházker. főgondnok, a reform. egyetemes konvent világi elnöke. Báró Prónay Dezső, a magyarhoni ág. hitv. evang. egyház egyetemes felügyelője.

A tiszántúli ev. ref. egyházkerületben a Magyar Prot. Tud. Irod. Társaság tagjaiul jelentkezettek kimutatása. (Folytatás.) Debreczenből: 202. Egy névtelenül maradni kívánó világi úr at. 100 frt. 203. Nagy Ferencz ügyvéd, debreczeni egyházmegyei tanácsbíró rt. 6 frt. A debreczeni főiskolából: 204. Tóth Sámuel rt. 6 frt. (Balogh Ferencz korábban már Budapesten jelentkezett, mint rt. 6 frt.) 205. Joó István

rt. 6 frt. 206. Csiky Lajos rt. 6 frt. 207. Dr. Török József pt. 3 frt. 208. Thót Ferencz pt. 3 frt. 209. Liszka Nándor pt. 3 frt. 210. Dr. Kovács Sándor pt. 3 frt. 211. Sinka Sándor pt. 3 frt. A debreczeni egyházmegyében eső nagyrábéi egyházközségből: 212. A n.-rábéi ev. ref. egyház rt. 6 frt. 213. Tóth Ferencz (míg hivataloskodik) rt. 6 frt. 214. N.-Rábé községe st. 5 frt. 215. Bódy Zsigmond st. 2 frt. 216. Mézsaáros Lajos st. 1 frt. 217. Egyes egyháztagek apróbb adományából összegyűlt (mint n.-rábéi segélyező tagoktól) 14 frt 70 kr. Ugy a n.-rábéi egyház, valamint az ajánlatot tevők is csak tisztán protestáns irodalmi Társulatra hajlandók mind most, mind jövőben áldozni s nem óhajtanak semmi közösségbe lépni bármi néven nevezendő szektával, mely egyházunkra erjesztő hatást gyakorolhatna. Eddigi kimutatásaink szerint van már a Társulatnak egyházkerületünkben 6 pártfogó (4500 frt), 46 alapító (100–100 frt), 61 rendes (5 évre 6–6 frt), 56 pártoló (3 évre 3–3 frt) és 48 segélyező tagja. Ezen utóbbiak közül egy, egész életidejére évi 1 frtot ajánlott föl, egy nem nevezte meg az általa adandó segélyösszeget, 46 pedig egyszermindenkorra 231 frt 70 krt ajánlott föl a kifizető célra. (Folyt. köv.)

A szatmári ref. ev. egyházmegyéből. Folyó hó 22-re volt kifizetve ezen egyházmegyében a tavaszi egyházmegyei közgyűlés ideje. De hát az ott dúló árvizek miatt, melyek sok boldog reménynek ásták meg sírját és a nyugodt jelen örömeit oly sokfelé gyászra és bánatra változtatták át, — a gyűlést fizikai lehetetlenség volt megtartani. Hogy mikor lesz összehíva, azt még nem tudják. E szomorú hír után eléggé örvendetes az, a mit levelezünk a következőkben hoz olvasó közönségünk tudomására: „Vármegyei tanfelügyelőnk fölterjesztésére tizenkét derék ref. tanítónk, névszerint: Sinka Lajos krassói, Bottyán József szárazberki, Misky Károly nagy-paládi, Dóczy Imre b.-paládi, Kánya István kis-paládi, Bay Ferencz t.-becsi, Dancs Tamás fülesdi, Anyós Miklós apai, Bakó József ökörítői, Vadon János panyolai, Peleskey Dániel ombodi és Lukács Mihály pálfalvai tanítók, a közművelődési pótadóból fejenként 30–30 frt jutalomban részesítették. Örülünk kell a népnevelés körül kifejtett sikeres buzgóság ilyképeni elismerésének. Derék tanítónk bizonynyal nem számítottak ilyes jutalmazásra; annál szebb, ha mégis érdemesítették reá. Jövőre — hiszszük — még lelkesebben forgolódnak s egyebeket is hasonlóra ösztönöznek, látva azt, hogy méltánylással tekintik üdvös fáradságukat. Csekély ugyan a jutalom a fáradozáshoz mérve, de mutatja azt, hogy meggyőzően kulturális érteke úgy ki van fejlődve, hogy ha alappal rendelkeznek, nagyobb jutalmakat is szíves-örömmel nyujtana az azt méltán kiérdemlőknek?

Egyházmegyei közgyűlés. A debreczeni ev. ref. egyházmegye jövő áprilishó 10-én tartja tavaszi közgyűlését szokott helyén, Debreczenben. Előző nap délutánján előértekezlet fog tartatni.

Lelkészelölések a felsőszabolcsi ev. ref. egyházmegyében. 1. A kis- és nagybákai egyesült egyházak üresedésben levő lelkészi állomására (III. o.) 12 pályázó közül, 1888. márczius 27-én a következők jelöltettek: Hubay József nyiregyházi segédlelkész, Baresa Endre ajaki segédlelkész, Molnár Miklós eperjeskei lelkész, Rácz Gyula thuzséri lelkész, Bakó Károly gyulaházi lelkész. 2. A r a m o c s a h á z a i l e l-

k é s z i á l l o m á s r a pedig (IV. o.) 9 pályázó közül: Hatvani Pál segédlelkész, Debreczeni Gyula nagyváradai vallás-tanár, Vitéz Gyula kemecsei segédlelkész, Brassay Károly galaczi missionárius, Erdélyi Imre nagykállói segédlelkész.

Halálesetek: Deák György, csorvási ev. ref. lelkész a békésbányai egyházmegyében hirtelen elhunyt f. hó 24-én este 10 órakor, életének 49-ik, lelkipásztorkodásának 14-ik, házasságának 9-ik évében. Kihült tetemei örök nyugalomra tétettek f. hó 26-án. Gyászolják neje és rokonai. Béke lengjen a korán elköltözött hű szolga porai fölött! — A h.-m.-vásárhelyi főgymnasiumot f. hó 20-án gyász érte Gál Mihály rendes tanárnak elhunytával, ki, a tanártársak által kiadott gyászjelentés szerint, hosszas szenvedés után, életének 55-ik, tanári működésének 22-ik évében végezte be áldásos életét. Eltemetett f. hó 22-én d. o. 10 órakor, igen nagy számú, előkelő közönség jelenlétében. Az iskolai énekhar éneklése után Pap Imre lelkész mondott megragadó szép alkalmi beszédet és imádságot, a temetőben pedig Bányai Sándor tanár beszélt. Gál Mihály a latin nyelv s a földrajz tanára volt a főgymnasiumnak alsóbb osztályaiban s a vallástannak az összes osztályokban. Négy év óta sokat betegeskedett s már korábban egyszer fölmentetett egy évre a tanítás alól, ezen iskolai év elején pedig végleg fölmentetett tanári teendőitől. Béke az elfáradt munkás nyugvó poraira!

Nyittelel. Nagyt. Csiky Lajos hittanár urnak helyben, Debreczen 27/III. 1888. A konventi gyűlés (lásd j. k. 1887. 112. számát) határozata folytán, az egyházi törvények 2-ik kiadása 25 krjával volt szerződésileg megállapítva s úgy is volt az már többször hirdetve. Azon szerény kérdést bátorokodom nagytiszteletű úrhoz intézni: hogy esik az, hogy a Hornyánszky-czég mégis 30 kr. bolti árban számítja? Helyes-é, solid-é ez az eljárás? Becses lapjában nyílt felvilágosítást kér igaz tisztelője ifj. Csáthy Károly a tiszántúli ev. ref. Egyházkerület népiszkolai könyvkiadványainak főbizományosa. — Én a kért felvilágosítást ez ügyben természetesen nem tudom megadni. De kiadtam e nyílt levelet, mert tudomásom szerint is többfelé támasztott már a szóban forgó ügy kedvetlen érzéseket. Hornyánszky Viktor ur bizonyára meg fogja adni a kívánt felvilágosítást. Csiky Lajos.

Szerkesztői posta. K. B. Keér. „A bőjt és a bőjti úrvasora“ cz. cikked épen tíz nap alatt érkezett ide. De kiadom, mert épen nincs annak közölhetése, már csak tárgyalásának modoránál fogva is, a húsvét előtti időszakhoz kötve. Másik cikkedre hiában vártam. De mostani nehéz árvizes helyzetetek teljesen kimentti a cikk elmaradását. — A „Bőjt után“ című cikk írójától szíves bocsánatot kérek, ha nem adom ki cikkét. Engedjen meg, de a fentebb jelzett s mert előbb érkezett, tehát előbb is közlendő alapos cikk megjelente után az öné, melyben van ugyan eszme, de kevésbé gyakorlott tollal van az kifejezve, — nem tenne olvasóinknál jó hatást. Lapunk iránti érdeklődését köszönöm s épen nem szeretném, ha ezen izenetemre megszűnnék az. A sorompó, ha most nem nyílt is föl, fölnyílhatik máskor. — S. B. Berlin. Köszönöm cikkeit. Az egyik ime jön. A „Vilmos császár“ czimüből jövő számunkban vezérezik lesz.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**